

דברי ישרים

פרשת השבוע לצעירי העאן

גליון תמ"ה 445

ערך ע"י ישראל שלום דבורץ
בהוצאת מכון דברי יושר

פרשת שמיני תשפ"ה

במה בפרישה

תמצית דברי הפרשה
בשילוב פרושים ודרושים

ילדים יקרים וחביבים!

פרשת השבוע נפתחת בפסוק 'ויהי ביום השמיני', יום זה המדבר בפרשה, הוא הראשון לאחר שתמו [הסתימו] שבעת ימי המלואים שבהם היה משה משמש ככהן גדול ולמד את אהרן ובניו הכהנים את עבודת הקרבנות. יום זה היה ראש חדש ניסן ואף על

פי שראש חדש הוא היום הראשון, נקרא היום השמיני, כי הוא היה היום השמיני למלואים.

ביום זה נתכנו המשכן וכליו המזבח והחצר על ידי עבודת אהרן ובניו הכהנים שעבדו בפעם הראשונה את עבודת המשכן, ועל ידי עבודתם הביאו להשקטת השכינה במשכן.

ביום זה התקדשו אהרן הכהן ובניו להיות משרתי השם. זקני ישראל נקראים להשתתף במעמד היום הזה, כדי להשמיעם שאהרן נכנס לשמש בכהנה גדולה על פי דבר השם ולא יאמרו מאליו נכנס.

השם יתברך רצה להראות שהוא מכפר לאהרן ובני ישראל על חטא העגל ולכן הצטוו אהרן להקריב ביום זה עגל לחטאת ואיל לעולה עבדו, ועגל לעולה וחטאת ושלמים עבור בני ישראל, ויחד עמו עזרו לו בני הכהנים להקריב את הקרבנות שהקריבו בנוסף לקרבנות התמיד הקבועים שבכל יום וקרבנות ראש חדש.

בסיום העבודה נשא אהרן את כפיו וברך את העם בברכת הכהנים, אבל עדיין לא ירדה השכינה לשכון על המשכן, וכשנכנס משה יחד עם אהרן ללמד את הקטרת הקטרת, בקשו שניהם רחמים מהשם וירדה השכינה לשכון על המשכן.

בצאתם, ברכו משה ואהרן את העם בברכת 'ויהי נעם השם אל-לקינו עלינו - יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם', כל העם ראו את כבוד השם שוכן על המשכן ואת האש שירדה מהשמים, ושבחו את השם ונפלו על פניהם.

נקרא בפרשה על האסון הגדול שארע ביום זה במיתת בני אהרן - נדב ואביהוא, כשנכנסו להקטיר קטרת במשכן. נחלקו חכמי ישראל בסבת מיתתם, אבל עלינו לזכר שהם היו צדיקים גדולים מאד והכי קדושים בעם, והשם גזר שביום הקמת המשכן יארע דבר זה, שנאמר 'בקרובי אקדש ועל פני כל העם אפבד'.

כדי להוציאם מן המשכן קרא משה למישאל ואלצפן בני דודיהם, ולאביהם ואחיהם הכהנים צוה משה שלא וטמאו להם ולא ינהגו במנהגי אבלות, ובמקומם בני ישראל יתאבלו על שרפת בני אהרן.

נלמד על אסור עבודה במקדש כשהכהן שתה יותר מרביעית זין, וכן על האסור להורות תורה והלכה כששתה רביעית זין.

דין נוסף נלמד בפרשה, שלכהן הדיוט [שאינו כהן גדול], אסור לעבוד עבודה במקדש ולאכול קדשים ביום שנפטר אחד משבעת קרוביו, והוא נקרא אוגן ביום זה.

דין זה לא חל על כהן גדול שממשיך את עבודתו כרגיל ולא מתאבל כלל.

אמנם ביום זה שנסתלקו בו נדב ואביהוא התר לפניהם בהוראת שעה [הוראה זמנית], לאכול את הקדשים המיוחדים ליום הזה.

פרשתנו מאריכה לפרט את דיני וכללי הפשרות של בעלי החיים המתרים והאסורים באכילה.

החיות והבהמות המתרות באכילה, הן אלו שיש להן שני סימני טהרה, האחד: מעלה גרה - שדרכה להעלות את המזון שנכנס למעייה וללעוס אותו שוב, והשני: מפרסת פרסה ושוסעת שסע - שפרסתה [כף רגלה] סדוקה וחלוקה לכל גובהה ונראית כשתי פרסות.

נקרא על הגמל והשפן, הארנבת והחזיר שיש בהם רק סימן אחד, והתורה מלמדת אותנו שאף על פי שיש להם סימן אחד של טהרה, בכל זאת הם אינם טהורים, גם כל שאר הבהמות והחיות שאין בהם את סימני הטהרה, אסורים באכילה, ולאחר שמתו, הם גם מטמאים את הנוגע בהם.

התורה מפרטת את דיני פשרות הדגים - ספיר וקשקשת, ואת בעלי הכנף שאינם טהורים, עופות וציפורים, וכן חרקים הנקראים שרץ העוף, חוץ מסוגים מסוימים של ארבה שמתרים מהתורה באכילה.

נלמד על דיני טמאת בעלי החיים הטמאים שאינם אסורים רק באכילה אלא גם מטמאים לאחר מיתתם, והנוגע בהם נטמא טמאת הגוף ומי שנושא אותם נוספת לו גם טמאת בגדים, וכדי להטהר מטמאה זו, יש לטבול ולהמתין עד שתשקע החמה [הערב שמש].

גם כלים מקבילים טמאה, ואם נטמאו צריך לטבול ולטהר, אבל אם הכלי שנטמא הוא כלי חרס, אי אפשר לטהרו לעולם עד שישבר הכלי.

נלמד על שרצים ורמשים ותולעים למיניהם האסורים במאכל והם הנקראים שקצים ורמשים.

נקרא גם על אסור 'בל תשקצו' הכולל את האסור להתאפק מלעשות את צרכיו, וכן לאכול דברים משקצים ומאוסים.

נקרא על הצווי שלא לטמא את הגוף והנשמה הטהורים שהשם נתן לנו, על ידי אכילת מאכלים שאינם פשרים, והאכילתם מטמא את גופו בעולם הזה ובעולם הבא, ודעתו נסתמת.

נסים את הפרשה בצווי להיות קדוש ולהתבדק בקדשות של השם, שנאמר 'והייתם קדושים - כי קדוש אני'. שבת שלו ומברך.

בְּמִדְּתֵי חַיִּים לְשִׁלְחוֹ שְׂפָתַי אֲכֻרִיּוֹת הַרְחֻמָּנִים

בְּשֵׁם הָאֱדֻמוֹר בַּעַל הַחִידוּשֵׁי הַרִ"ם מְגוּר זצ"ל מְתַרְצִים
שֶׁהַחֲסִידָה אֵינֶנָּה טְהוֹרָה, בְּגִלְל שֶׁהִיא עוֹשֶׂה חֶסֶד רַק עִם
חֲבֵרוֹתֶיהָ, כָּל הָאַחֲרִים אֵינָם מַעֲנֶנָּה, רַק לְחֲבֵרוֹתֶיהָ הִיא
נוֹתֶנָת.

אִין זֶה מִדָּה טוֹבָה כָּלֵל, לְהַפְּךָ, רָעָה הִיא הַחֲסִידָה, אֲפִילוּ
שֵׁשׁ בִּיכּוּלָתָה לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הָאַחֲרִים, הִיא לֹא תַעֲשֶׂה זֹאת
אִם הֵם לֹא 'מְחֲבֵרוֹתֶיהָ'.

וְלֹא, לֹא שִׁכְחָנו אֶת הָעוֹרֵב.

הַמַּהֲר"ל מִפְּרָג זצ"ל בְּסִפְרוֹ 'גּוּר אֲרִיָּה' (בְּרֵאשִׁית ח, ז) מְגַלֵּה
לָנוּ סוֹד עֲצוּם!

הָעוֹרְבִים הַתְּמִידִי בְּשִׁלְחוֹתָם לְהִבִּיא לְאַלְהֵהוּ הַנִּבְיָא אֲכָל
בְּשִׁפְעָה כָּל יוֹם פְּעָמִים בְּיוֹם, לֹא בְּגִלְל שֶׁהוּא גּוֹמְלִי חֶסֶד בְּאַמָּתוֹ,
אֲלֹא דְּוָקָא בְּגִלְל שֶׁהֵם אֲכֻרִיִּים מְאֹד, לֹא סֵתָם אֲכֻרִיִּים, גַּם
צָרִי עֵין וְרָעִי לֵב וּמַחֲשָׁבָה.

יָדְעוּ הָעוֹרְבִים שֶׁבְּיוֹם שֶׁאַלְהֵהוּ לֹא יִהְיֶה לוֹ מָה לֶּאֱכֹל הוּא
יִתְפַּלֵּל לְהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ וְעַל יְדֵי תַפְלֻתוֹ הִרְעֵב יַעֲצֹר וַיַּחֲזֹר הַשּׁוֹבֵעַ
לְעוֹלָם.

אֵת זֶה, הָעוֹרְבִים "גּוֹמְלֵי הַחֲסָדִים" רָצוּ לִמְנוֹעַ, בְּאֲכֻרִיּוֹתָם
הֵם נִהְנוּ לְרֵאוֹת עוֹלָם שֶׁלֵּם סוֹבֵל מִרְעֵב, עֲבוּר זֶה הֵם מוֹכְנִים
לְהִיּוֹת מְסוּרִים וְזִרְזִים וּמִתְמַיִדִּים עֲצוּמִים בְּמִצְוַת הַחֶסֶד
וּלְפָנֶיךָ אֵת אֲלֵהוּ הַנִּבְיָא בְּלִי הַפְּסָקָה, בְּלִי לְאַחֵר אֲפִילוּ רָגַע,
כָּל יוֹם פְּעָמִים בְּיוֹם.

יֵשׁ אֲנָשִׁים רַבִּים שֶׁהֵם "גּוֹמְלֵי חֲסָדִים", לֹא בְּגִלְל שֶׁהֵם
רוֹצִים שְׁלֹזֶלֶת יִהְיֶה טוֹב, אֲלֹא כְּדֵי שֶׁלֵּהֶם יִהְיֶה מָה לַעֲשׂוֹת
וּלְסַפֵּק אֶת יִצְרָם.

אִם אֲנָשִׁים לֹא יִזְדַּקְקוּ לָהֶם, הֵם יִהְיוּ מְאֹד עֲצוּבִים וְכוֹעֲסִים,
אֲפִלוּ לֹא גּוֹמְלֵי חֲסָדִים, אֲפִלוּ הֵם מִמִּין הָעוֹרֵב.

הַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ, לֹא לְהִיּוֹת גּוֹמְלֵי חֲסָדִים כְּמוֹ
עוֹרְבִים אֲכֻרִיִּים שְׂגוּמִלִּים חֶסֶד כְּדֵי לְהִתְאַבֵּר.

לֹא לְהִיּוֹת חֲסִידוֹת שְׂחוּץ מִחֶסֶד עִם חֲבֵרוֹתֶיהָ אִין בָּהּ מִדָּה
אַחֶרֶת טוֹבָה.

לֹא לְהִיּוֹת רְחֻמָּנִים כְּמוֹ הַרְחָם שֶׁזֶה הַמִּדָּה הַיְחִידָה הַטּוֹבָה
שֶׁהוּא מִצְטָן בָּהּ.

עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתְנָה מְטַלֵּת הַמְּשִׁימָה לְהִיטִיב אֶת כָּל
מִדּוֹתֵינוּ לְהַצְטָן בְּכָל לְטוֹבָה, בְּאַמָּתוֹ.

וְעוֹד דְּבַר אֶחָד נִזְכָּר וְנִלְמַד מִ'הַחֲסִידָה' וְ'הַרְחָם', גַּם אִם
בְּרוּךְ הֵשֶׁם זָכִינוּ לְמִדָּה טוֹבָה, לֹא צָרִיכִים לְרוּץ וּלְהִתְגַּאוֹת בָּהּ,
וְדַאי וְדַאי שֶׁלֹּא לְכַנּוֹת אֶת עֲצָמֵנוּ עַל שֵׁם הַמִּדָּה הַטּוֹבָה שֶׁלָּנוּ.
עֲשִׂינוּ חֶסֶד, רִיחֻמָּנִי, בְּרוּךְ הֵשֶׁם! זֶה לֹא סִבָּה מְסַפֶּקֶת שֶׁנִּחְלִיף
לְעֲצָמֵנוּ אֶת שֵׁם הַמְּשִׁפָּחָה לְ'גּוֹמְלֵי חֲסָדִים וְרְחֻמָּנִים'...

אֲלֹא לְהִתְנַהֵג בְּצִנִּיעוֹת וּבִעֲנָנָה כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר הַנִּבְיָא עֲשׂוֹת
מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהַצָּנֵעַ לִכְתּוֹב עִם אֶל-לִקְיָהּ (מִיכָה ו, ח).

אֵת כָּל עוֹרֵב לְמִינוֹ (וִיקָרָא יא, טו)

וְאֵת הַרְחָם (וִיקָרָא יא, יח)

וְאֵת הַחֲסִידָה (וִיקָרָא יא, יט)

הַרְחָב"ן מְסַבֵּר שֶׁהַסִּבָּה שֶׁהַתּוֹרָה אִסְרָה אֶת הָעוֹפּוֹת
הַטְּמָאִים בְּאֲכִילָה כִּי הֵם אֲכֻרִיִּים בְּטַבְּעָם וּכְשֶׁאוֹכְלִים אֶת
בְּשָׂרָם, הָאֲכֻרִיּוֹת שֶׁלָּהֶם נִכְנָסֶת לְתוֹךְ לִבּוֹ שֶׁל הָאוֹכֵל.

גַּם רַבְּנוּ בְּחַיִּי מְבַאֵר שֶׁעוֹפּוֹת אֵלּוּ הֵן בְּעָלֵי מִדּוֹת רַעוּת
לְעִמַּת הָעוֹפּוֹת הַכְּשָׁרִים שֶׁהֵם בְּעָלֵי מִדּוֹת טוֹבוֹת וְתַמִּימוֹת.

יֵשׁ שְׂאֵלָה יְדוּעָה מִדּוּעַ הַחֲסִידָה אִסְרָה בְּאֲכִילָה, הַרִי
הַגְּמָרָה אוֹמַרֶת בְּמִסְכַּת חֲלִין (דף סג עמוד א) שֶׁנִּקְרָא שְׂמָה
חֲסִידָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם חֲבֵרוֹתֶיהָ וּמִסְבִּיר הַרַ"ק
(יִרְמְיָהוּ ח, ז) שֶׁהִיא מְחַלֶּקֶת לָהֶם מְזוֹנוֹת, וְאִם כֵּן מִדּוּעַ
מְכַלִּילָה אוֹתָהּ הַתּוֹרָה עִם שְׂאֵר הָעוֹפּוֹת הָאֲכֻרִיִּים?

גַּם הָעוֹרֵב מְפָרֵס בְּמַעֲשֵׂי הַחֶסֶד שֶׁלוֹ, בְּסִפְרָ מְלָכִים (א, יז
(ו) מְסַפֵּר בִּיצֵד הָיוּ הָעוֹרְבִים מְבִיאִים לְאַלְהֵהוּ הַנִּבְיָא בְּזִמְנוֹ
הַרְעֵב שֶׁהָיָה בִּימֵי אַחָב, לָחֵם וּבִשָּׁר בְּבִקְרָה וּלְחֵם וּבִשָּׁר בְּעֶרְבָה.
לֵלֵא סָפֵק, זֶהוּ מַעֲשֶׂה חֶסֶד עֲצוּם שֶׁבִּלְעָדָיו אֲלֵהוּ הַנִּבְיָא
לֹא יָכַל לְהִתְקַיֵּם, וְהֵם הַתְּמִידִי בְּשִׁלְחוֹתָם בְּלִי לְהִתְעַצֵּל
וּבְמִסְרֵיתוֹ, יוֹם יוֹם פְּעָמִים, הָיוּ הָעוֹרְבִים נִכְנָסִים לְתוֹךְ בֵּיתָם
שֶׁל יְהוֹשֻׁפָט אוֹ אַחָב וְלוֹקְחִים מִשָּׁם אֶת הַלֶּחֶם וְהַבִּשָּׁר
וּמְבִיאִים לְאַלְהֵהוּ הַנִּבְיָא.

מִדּוּעַ אִם כֵּן עוֹפּוֹת גּוֹמְלֵי חֲסָדִים אֵלּוּ נִאָּסְרוּ בְּאֲכִילָה?

אֵת הַשְּׂאֵלָה עַל הַחֲסִידָה מְתַרְץ רַבִּי יִצְחָק קֶאֱרוֹ זצ"ל דּוֹדוֹ
שֶׁל מֶרֶן הַבֵּית יוֹסֵף זצ"ל בְּפִרְשׁוֹ תוֹלְדוֹת יִצְחָק עַל הַתּוֹרָה,
אֲכֹן, הַחֲסִידָה מְצִינָת לִשְׁבַח וְאֲפִילוּ שְׂמָה נִתַּן לָהּ עַל כֵּן שֶׁהִיא
גּוֹמְלַת חֶסֶד עִם חֲבֵרוֹתֶיהָ, אֲבָל לְעִמַּת מִדָּה טוֹבָה זֶה יֵשׁ בָּהּ עוֹד
מִדּוֹת רַעוּת אַחֲרוֹת.

לֹא מְסַפִּיק לְהִיּוֹת גּוֹמֵל חֶסֶד, לֹא דִי בְּלִהִיּוֹת בַּעַל צִדְקָה,
אֲכֹן זֶה מִדָּה טוֹבָה וְנִפְלְאָה, אֲבָל אִם רַק זֶה מָה שֶׁטוֹב בָּהּ וַיֵּשׁ
בָּהּ מִדּוֹת רַעוּת אַחֲרוֹת, הִיא כְּבָר לֹא יְכוּלָה לְהִיּוֹת בְּרִשְׁמִית
הָעוֹפּוֹת הַטְּהוֹרִים.

זֶה כְּנֶרְאָה גַּם הַהִסְבֵּר מִדּוּעַ הָעוֹף שֶׁשְּׁמוֹ 'רְחָם' עַל שֵׁם
שֶׁהוּא מְרַחֵם עַל יְלָדָיו, אֵינּוּ טְהוֹר, כִּי זֶה הַמִּדָּה הַיְחִידָה הַטּוֹבָה
שֶׁבוֹלְטָת בּוֹ, עַל כָּל שְׂאֵר הַמִּדּוֹת שֶׁלוֹ לֹא כְּדַאי לְדַבֵּר...

סִפֵּר פֶּעַם הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי שְׁלֵמָה בְּרַעְיוּדָה זצ"ל שֶׁפֶּעַם
אַחַת הוּא נִזְקֵק לְבִקֵּשׁ הַלְוָאָה מִבַּעַל קֶפֶת גַּמ"ח שֶׁהָיָה דּוֹעַ
כְּבַעַל חֶסֶד גָּדוֹל וּמְלֹחֶה סְכוּמֵי כֶּסֶף רַבִּים לְנִזְקָקִים.

אֵךְ כְּאֲשֶׁר הוּא הִגִּיעַ לְקַבֵּל מִ'אִישׁ הַחֶסֶד' אֶת הַהֲלֹאָה,
הוּא נִכַּח לְדַעַת שְׂאוּלֵי הוּא אֲכֹן בַּעַל חֶסֶד, אֲבָל אֲדָם רַע
בְּשְׂאֵר מִדּוֹתָיו וּבְגִלְל שִׁדְעָה שֶׁהָאֲנָשִׁים זְקוּקִים לוֹ, הוּא הִתְנַהֵג
אֲלֵיהֶם בְּרָע לֵב וּבְגִסּוּת עַד שֶׁסּוּף סוּף הֵם 'זְכוּ' לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֶת
הַהֲלֹאָה הַמִּיחָלֶת.

מָה אַתֶּם אוֹמְרִים, 'הַחֲסִידָה' הַזֶּה טְהוֹרָה?...